

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 3. februarja 1941

Cena posamezni številki din 1.50

Demagogija in gospodarstvo

Gospodarstvo, čigar prvenstvena naloga je v proizvodnji, predelavi blaga ter oskrbi dežele, je ustanova, ki dela na popolnoma realni podlagi, morda na najbolj realni, kar jih je. Zato o gospodarstvu, zlasti pa v sedanjih težkih razmerah, ne bi smeli razpravljati razni nepoklicani činitelji, še posebno pa ne na demagoški podlagi.

V večini primerov se opisujejo pridobitniki vseh kategorij kot špekulanti in stan, ki se bogati na podlagi nedopustnih zaslužkov na račun širokih potrošniških množic. Takšno razpravljanje je posebno aktualno v današnji dobi, ko se vane vse nadloge pri oskrbi dežele, povzročene od vojne v Evropi, edinole na gospodarske kroge. Nihče se ne sme zamisliti v problem oskrbovanja dežele, a tudi ne v zelo razvito svetovno trgovino, ki je v normalnih časih dajala tudi iz najbolj oddaljenih dežel pravčasno potrošniku na razpolago po primeroma nizki ceni blago, ki ga je potreboval in ki je ustrezalo njegovim željam. Zaradi vojnih dogodkov popolnoma iz reda spravljene razmere so skoraj popolnoma onemogočile uvoz iz čezmorskih dežel, da je danes naša država v težkem položaju, ker more dobiti blago samo iz onih držav, ki dobavljajo promptno in v redu blago lastne proizvodnje, v kolikor ga same ne potrebujejo in če imajo presežke, dočim nam morejo dobavljati blago iz čezmorskih držav le zelo težko, ker trošijo svoje zaloge za sebe, ne pa za prodajo.

Pomanjkanje in glad po blagu povzročata dvig cen, ki se ne more z ničimer preprečiti, najmanj pa z naredbami. Dvig draginje potegne s seboj celo vrsto posledic, tako zvišanje prejemkov, delavskih mezd in plač zasebnih nameščencev. V tako nastalem boju za obstanek se prehaja preko stvarnosti. Razumljivo je, da vsi oni, ki le težko shajajo s svojimi dohodki — in teh je velika večina — radi sprejemajo demagoške fraze, ki se širijo na raznih zborovanjih ter se nato utemeljujejo tudi po industrijskih in obrtniških delavnicah oz. trgovinah, ustvarjajoč z njimi neugodno razpoloženje do delodajalcev, ki se dolže za vse nadloge posameznikov.

Pravi in iskreni zasebni sodelavci iz vrst nameščencev in delavcev vedo, da te demagogije niso v skladu z resnico, ker poznajo borbo podjetnikov za obstanek svojih podjetij. Je pa tudi mnogo, zlasti mlajših nameščencev, ki niso prodrli v jedro podjetja, pri katerem sodelujejo in ki smatrajo pod vplivom demagoških izjav raznih nameščenskih in delavskih organizacij, da so izjave podjetnikov lažnive ter sprejemajo one trditve z javnih zborovanj, ki njihovem osebnemu interesu najbolj ustrezajo. Žal je takšnih ljudi med zasebnimi nameščenci precejšno število in zato tudi more cveteti demagogija, ki ima sicer vedno veliko nolo osebnih interesov zastopnikov delavsko-nameščenskih organizacij.

Takšno delovanje onemogoča v današnjih resnih časih skladno sodelovanje zasebnih nameščencev in delavcev z njih delodajalci, pa čeprav bi bilo to v interesu oskrbe dežele. Nameščenci in delavci bi morali z odprtimi očmi opazo-

vati delo svojih delodajalcev ter si ustvariti lastno sodbo o njih delu, ne pa da nasledajo demagoškim motivom osebnih interesov posameznih agitatorjev.

V mnogih primerih naši delavci in nameščenci sami spoznavajo težko stanje gospodarstva ter prihajajo svojim delodajalcem z dobro voljo nasproti v namenu, da se podpre obstoj podjetja, pri katerem sodelujejo, in da si na ta način zagotove zaposlitev v današnjih izrednih razmerah.

Moramo ugotoviti, da je takšnih gospodarskih sodelavcev mnogo, toda oni so večinoma skromni in mirni delavci, ki v nameščenskih organizacijah in v javnosti ne prihajajo do izraza ter se zato njih mnenje in glas skoraj ne slišita. Želeti bi bilo, da pridejo ti konstruktivni elementi naših sodelavcev do izraza ter da demagogom v zvezi z gospodarskimi problemi javno povedo svoje naziranje in

svoja opazovanja, kar bo gospodarstvu le v korist.

Demagogija pa ni razvita le v vrstah zasebnih nameščencev, temveč se ta razvija tudi v širokih množicah potrošnikov, ki so čisto nepoučene v gospodarska vprašanja in ki zato iz raznega govornja sprejemajo samo to, kar mislijo, da bi moglo koristiti njihovi borbi za zboljšanje osebnih razmer. Širjenje demagoških gesel med potrošnike je nevarno, ker ustvarja nerazpoloženje v velikem delu naroda, ki vali vso krivdo za vse posledice svetovnega boja na naše notranje razmere v zvezi s proizvodnjo in oskrbo dežele.

Demagogija pa je prodrla tudi v vrste naših kmetov, ki tudi smatrajo gospodarstvo za nekega zaječarja na narodnem telesu in ne uvidevajo, da je ravno gospodarstvo tisto, ki omogoča kmetu, da dobro vnovčuje svojo letino in svo-

je proizvode, kar bi bilo brez gospodarstva čisto nemogoče. Govori se dostikrat o nerazmerju cen industrijskih in agrarnih proizvodov. Treba po upoštevati, da je v tem oziru zaradi svobode cen za kmetijske proizvode nastalo znatno zboljšanje in je danes kmet edini, ki more svobodno določiti cene svojih proizvodov in na ta način kriti razliko na cenah onih predmetov, ki jih kupuje, česar danes ne sme storiti niti en drug stan.

Te besede je objavila »Hrvatska privreda«. Namenjene so seveda predvsem za hrvatsko javno življenje. A dobro je, da se tudi pri nas vsaj včasih opozarja na škodljive posledice, ki morajo nastati, kadar demagoški razlogi usmerjajo gospodarsko življenje, še žalostnejše pa, če imajo vpliv celo na ukrepe oblasti. Tudi to pa smo pri naš že doživeli.

Samo s sodelovanjem gospodarskih stanov je mogoče

izvajanje načrtnega gospodarstva

Zadnji »Glasnik« direktorije za zunanjo trgovino je objavil članek o potrebi prehoda na dirigiranega na načrtno gospodarstvo. Tako z ozirom na članek sam, ko tudi z ozirom na revijo, v kateri je izšel, zasluži članek, da njegova izvajanja omenimo tudi v našem listu, a da dodamo tudi nekaj pripomb. — Glavne misli »Glasnikovega« uvodnika so:

Povsod okoli nas se pospešeno uvaja sistem načrtnega gospodarstva. Po Sovjetski Rusiji in Nemčiji so uvedle načrtno gospodarstvo tudi Italija in Madžarska ter ga hočeta uvesti tudi Romunija in Bolgarska. Stari zakon o ponudbi in povpraševanju ne velja več v starem obsegu, ker se moreta z državnimi ukrepi povečati in razširiti povpraševanje in ponudba.

Misel, da se more gospodarski načrt omejiti le na posamezne gospodarske panoge, je napačna, ker so vse panoge gospodarske delavnosti v državi medsebojno povezane. Tako n. pr. se ne more po načrtu pospeševati industrializacija ne da bi se upoštevale posledice, ki bi jih povečala industrijska proizvodnja imela n. pr. na železnice. Ravno tako bi znatno povečanje agrarne proizvodnje zahtevalo veliko povečanje prevoznih sredstev.

Povečana agrarna proizvodnja pa bi tudi zelo povečala denarne zneske v kmetijskih žepih, kar bi zopet povzročilo nekaj milijonov novih kupcev na našem notranjem trgu. Nakupovali pa ne bi kmetje le sladkor, kavo in sol, temveč tudi tekstilne izdelke, hišne potrebščine in drugo. Kajti v zadnjih 12 letih je kmet skoraj vse potrošil.

Tudi zaradi teh nakupov bi se železniški promet silno dvignil. Zadostuje, če se pogleda na železniške zveze Vojvodine z Beogradom. Vsi vlaki so prenapolnjeni in kmetje se skoraj bore za sedeže. Visoka cena koroze, katere pa bi mogli kljub rekordno dobri letini še mnogo več pridelati, je napolnila vse vlake, ki vozijo v Beograd. Večji promet na železnicah pa zahteva večje število vagonov, več kretnic, več premoza, to pa

zopet več delavcev, več gradbenega materiala itd. Ta tesna povezanost vseh gospodarskih panog dokazuje, da je prvi pogoj načrtnega gospodarstva, da upošteva gospodarski načrt vse panoge gospodarstva in ne le nekatere.

Drugi pogoj za uspeh načrtnega gospodarstva so stalne cene. Dr. Samhaber pravi v svoji knjigi »Die neuen Wirtschaftsformen«, da je načrtno gospodarstvo obsojeno na neuspeh, če ni zasnovano na sistemu določenih stalnih cen. Ta pa ne velja le za cene živil, temveč tudi za gradbeni material, plače in mezde ter vse blago na trgu. Nikako kolebanje cen na trgu se ne sme trpeti, ker bi nestalne cene ovrgle tudi najbolj vestno kalkulacijo, a na vse zadnje tudi sam gospodarski načrt.

Tretji pogoj pa je absolutna disciplina vsega proizvajalnega in kontrolnega aparata, a da so tudi vsak podjetnik, tvorničar, delavec, uradnik in kmet prežeti z zavestjo, da so velike žrtve, tako fizične ko finančne edina pot, da vsak državljan zagotovi sebi boljše bodočnost. Vsak uradnik in vsak delavec mora biti prepričan, da je njegov trud prispevek za občni blagor. Kapital naroda ni v denarju, temveč v delu, duševnem ko telesnem delu, pravi dr. Samhaber.

Četrti pogoj je zelo velik in strokovno usposobljen uradniški aparat, ki bi racionalno in sistematično razdelil ter vodil vsa dela, določal cene, jih kontroliral, določal proizvodnjo, potrošnjo itd. Člankar dostavlja tu, da bi moglo izvajanje načrtnega gospodarstva odpraviti hipertrofijo naraščanja na naših univerzah.

Peti pogoj bi bilo finansiranje del, ki bi se izvajala po načrtu. Primer Nemčije, ki je kljub temu, da so bile državne blagajne prazne in da je njena zlata podloga znašala le 70 milijonov RM, izdala v l. 1934. do 1938. samo za oboroževanje 94 milijard mark, nič manjšo vsoto pa za javna dela, zboljšanje in povečanje proizvodnje, dokazuje, da se more tudi brez posebnega kapitala izvajati načrtno gospodarstvo. Treba je sa-

mo, da se postavi načrtno gospodarstvo na pravo podlago. Reči se more celo, da pravilna rešitev gospodarskih vprašanj že tudi pomeni rešitev finančnega problema.

Če presojamo možnosti uvedbe načrtnega gospodarstva v naši državi z ozirom na pogoje, ki jih navaja »Glasnik«, moramo pač reči, da je le silno malo upanja, da bi mogli izvesti načrtno gospodarstvo. Predvsem bi zelo težko dosegli ono enotnost vsega gospodarstva, brez katere načrtnega gospodarstva sploh ni. Saj vidimo že pri aprovizaciji, kako je ta v vsaki banovini drugače uvedena. A kako težko bi šele uredili po enotni zamisli vsa druga vprašanja, ni treba še posebej naglašati.

Tudi drugega pogoja za načrtno gospodarstvo pri nas ni, ker ni nobene stalnosti cen. Te nasprotno še vedno rastejo in morda se bo šele sedaj nekaj učinkovitega storilo za stabilizacijo cen. To pa še ni gotovo. Še manj pa moremo pri nas govoriti o discipliniranosti prebivalstva, ki je pogoj za uspešnost načrtnega gospodarstva. — Končno moramo priznati, da tudi nimamo uradniškega aparata, ki bi bil dorasel za načrtno gospodarstvo. Manjkajo nam torej vsi glavni pogoji za načrtno gospodarstvo, s tem pa tudi nimamo onih pogojev, ki omogočajo, da se more načrtno gospodarstvo izvajati tudi brez kapitala.

Ali je torej načrtno gospodarstvo pri nas nemogoče? Tega ne bi trdili, pač pa dostavljamo, da bi se moral gospodarski načrt sestaviti pri nas čisto na poseben način, t. j. z ozirom na naše razmere.

Ne more se načrt sestaviti centralistično kakor v Nemčiji, temveč vse pokrajine bi se morale zediniti za en načrt. Iz gospodarskih zastopnikov vseh pokrajin sestavljen gospodarski svet bi edini mogel dati tak načrt.

S tem pa bi bila dana tudi idejna podlaga za široko zasnovano propagando, da bi vsi državljanji z največjo disciplino delali za iz-

vedbo tega od vseh in za vse sestavljenega načrta.

Ker nimamo zadostnega niti dovolj usposobljenega upravnega aparata, bi se morali k izvajanju načrta pritegniti praktični gospodarski ljudje. Čim slabši je upravni aparat, tem več besede bi morali imeti gospodarski ljudje.

Samo na ta način se more izvesti pri nas uspešno načrtno gospodarstvo in nič drugače. Ali pa je pri odločujočih že prava volja za tako gospodarstvo, je drugo in odločujoče vprašanje.

Dovoljenja zvišanja cen se ne bodo več izdajala

Banska uprava v Ljubljani sporoča, da je po odredbi ministra za oskrbo in prehrano začasno prepovedano vsako novo dovoljevanje zvišanja cen v smislu čl. 2. zakona o kontroli cen. Ker ostane prepoved samolastnega zvišanja cen še nadalje v veljavi ter se bo kontrola nad cenami še poostriala, je treba pri vseh nakupih s tem računati. Kdor noče doživeti izgub, naj ne kupuje blaga in surovin po cenah, ki onemogočajo prodajo po dosedanjih cenah.

Poziv Prizada trgovcem in mlinom

Objavljena je bila naslednja vest:

Na glavnih proizvodnih območjih je začel Prizad prisilno odkupovati koruzo v smislu uredbe o prometu s koruzo v l. 1940./41. Prizad odkupuje z lastno organizacijo s sodelovanjem združništva. Da bi se tudi trgovskemu stanu omogočilo sodelovanje pri tem poslu, bo Prizad imenoval posamezne trgovce kot svoje komisio-narje. Komisionarji Prizada pa morejo biti tudi mlinci, ki imajo zadovoljivo tehnično opremljenost in organizacijo. Zato poziva Prizad vse zainteresirane osebe, da mu se javijo z vsemi podatki in da javijo tudi območje, na katerem bi mogli uspešno odkupovati blago in ga prevzemati na njegov račun. Prizad nudi trgovcem in mlinom komisijski nakup tudi za pšenico.

Poziv Prizada je zelo razveseljiv, vendar pa dvomimo, da bo imel poseben uspeh, ker je malo pozen. Včasih bi bilo sodelovanje mogoče tudi brez posebnega pozivanja. A danes?

Pred trgovinskimi pogajanjmi z Bolgarsko

Z ozirom na bližnja trgovinska pogajanja z Bolgarsko je poslala Centrala industrijskih korporacij pristojnim ustanovam naslednje predloge:

1. Zagotove naj se potrebne količine za uvoz tehničnih maščob, surove volne, starega železa, mangrove rude, antracita, odpadkov lanu in konoplje, napol oluščene-ga riža, surovih jagnečjih kož ter kož žrebet.

2. Zagotove naj se določeni kontingenti za izvoz v Bolgarsko za naslednje predmete: emajlirana posoda, žveplena kislina, kavstična soda, natrijev karbonat in bikarbonat, kalcijev karbid, feromangan, aceton, metilni alkohol, oetna kislina, formaldehid, metilacetat, ekstrakti za strojenje kož, cigaretni papir itd. Predlaga se tudi znižanje uvozne carine za emajlirano posodo in kalcijev karbid.

Zvišanje prodajnih cen bencinske mešanice

Finančni minister je odobrila predlog odbora za kontroliranje in urejanje prodajnih cen mešanice bencina z alkoholom ter se zvišajo prodajne cene mešanice bencina z alkoholom kot motornega pogonskega sredstva z veljavnostjo od 23. januarja 1940, dalje za 0'90 par pri litru, tako da znašajo din 8'25 oziroma din 8'50 oz 8'60 dinarjev za liter.

Ureditev izvoza svinj v Nemčijo

Direkcija za zunanjo trgovino sporoča, da je sklenila z nemškimi oblastmi dogovor o dobavi živih svinj v Nemčijo. Izvoznikom, ki bodo sodelovali pri tem izvozu, bo plačala direkcija za svinje težke nad 150 kg 2'50 RM franko nemška meja (Maribor), tehtano na Dunaju. Po odbitku stroškov ustreza ta cena 2'50 marke ceni 17 din pri tehtanju na nakladalni postaji. Izvozniki morajo zato plačati proizvajalcem za svinje, težke na Dunaju 160 kg ali pri tehtanju doma 170 kg, 17 din. Za lažje svinje, ki bi tehtale na Dunaju samo 145 do 160 kg ali na nakladalni postaji samo 155 do 165 kg pa 16'50 din za kg žive teže. Če izvozniki teh cen ne bi plačali, se kaznujejo v smislu člena 25. uredbe o kontroli izvoza žive živine. Če bi kateri proizvajalec dobil nižjo ceno, more to prijavit direktiji, ki bo zanj intervenirala. Prijava pa mora biti verodostojna, t. j. da je potrjena od oblasti ali da poleg proizvajalca sopodpišeta izjavo dve priči. Direkcija je postavila to visoko ceno, da bi mogla zagotoviti dogovorjeni izvozni kontingent in da bi se produkcija svinj povečala.

Uvoz stanične volne iz Nemčije

Poročali smo že, da nam bo Nemčija dobavila določene količine stanične volne in tkanin iz te volne. Da pa se morejo te dobave začeti, so se morala urediti nekatera vprašanja, zlasti vprašanje carinjenja tega blaga. To je sedaj urejeno in zato se bo dobavljanje moglo pričeti. V začetku tega meseca pridejo v Beograd nemški strokovnjaki, ki bodo prinesli s seboj vzorce tega blaga ter jih pokazali interesantom. Ko se bodo določile v soglasju z interesenti tudi cene, se bodo določile količine, ki nam jih bo dobavila Nemčija. Misli se tudi na obisk zastopnikov finančnega ministrstva in naših gospodarskih ljudi nemških tovarn za stanično volno.

Tipizacija in omejitev proizvodnje tekstilnih proizvodov

Načrt naredbe o tipizaciji in omejitvi proizvodnje tekstilnih predmetov je gotov. Nova naredba bo določala, kateri tekstilni predmeti se smejo proizvajati in v kakšni kvaliteti. Naredba bo veljala v glavnem za tekstilne proizvode, ki jih kupujejo široki sloji potrošnikov, dočim bo proizvodnja luksuznih predmetov omejena. Načrt naredbe se je že poslal posvetovalnemu odboru za tekstilno industrijo. V šestih tednih naj bi se posvetovalni svet izrekel o tem načrtu.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 1. februarja objavlja: Ukaz o imenovanju ministra brez listnice dr. Franca Kulovca ter ministra za prosveto dr. Mihe Kreka — Uredbo z zakonsko močjo o preskrbovanju vojaške sile in prebivalstva z gozdnimi proizvodi — Uredbo o ustanovitvi obrtne zbornice v Ljubljani ter spremembi in dopolnitvi uredbe o trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornicah — Naredbo o kontroli uvoza umetnih gnojil, žvepla in modre galice

Spremembe na mednarodnem lesnem trgu

Pravočasno se treba pripraviti na nove razmere

Ze večkrat smo opozorili na spremembe, ki jih je na evropskem lesnem trgu povzročila vojna. Te spremembe so se začele najprej v srednji, nato pa v severni Evropi. Posebno slednje so bile največje važnosti. Skandinavske države, najbogatejše evropske lesne države, so bile zaradi vojne odrezane od večine svojih trgov in edini trg, ki jim je ostal, je bila Nemčija. Ta zato tudi ni bila več tako navezana na druge lesno-izvozne države. Za Nemčijo je nastal s tem zelo ugoden položaj in mogla je glede cen uveljaviti svoje stališče.

V zvezi s tem so zanimivi nekateri podatki o lesni trgovini skandinavskih držav. Švedska je n. pr. l. 1940. izvozila v Nemčijo 340.000 standardov lesa, to je približno toliko, kolikor ga je običajno izvozila vsako leto v Anglijo, ki je bila v Evropi največji odjemalec lesa. Poleg tega je izvozila Švedska v Norveško 25.000, v Dansko 45.000 in v Nizozemsko 45.000 standardov (znaten del samo z nemškim posredovanjem). Skupno torej okoli pol milijona standardov, kar je približno 65 do 80% švedskega predvojnega lesnega izvoza. Za l. 1941. Švedska še ni prodala lesa, vodijo pa se sedaj pogajanja z Nemčijo, da bi se izvažal les s klirinškimi plačili ne le v Nemčijo, temveč tudi v Dansko, Nizozemsko in Norveško.

Zanimivo je, kako so se gibale cene švedskega lesa, ki je bil prodan v Nemčijo. Indeks cen (l. 1935. = 100%) je bil za januar 1940. ugotovljen na 166'2, za marec na 188'1, za junij pa že samo na 170'4, a za september na 160'7. Vse pa kaže, da bodo v l. 1941. cene še znatno padle, ker bi po dosedanjih dogovorih izvozila Švedska v Nemčijo in Dansko le kvečjem 250.000 standardov lesa.

V prav nič boljšem položaju ko Švedska tudi ni Finska, ki je sicer dosegla sedaj načelni sporazum z Nemčijo glede lesnih cen. Te pa naravno ne bodo tako ugodne ko prej.

A ne samo na severu, tudi v južno-vzhodnem evropskem trgu so nastale velike spremembe. Madžarska, ki je bila vsa povojna leta lesno-uvozna država, je dobila velike gozdove v Slovaški in Podkarpatski Rusiji, nazadnje pa še posebno velike na Sedmograškem. Istočasno pa je prenehala biti lesnoizvozna država Rumunija, ki je bila še pred kratkim ena najvažnejših lesnih izvoznih držav.

Vse te spremembe, nadalje spremembe na Poljskem, Slovaškem morejo imeti za naš lesni izvoz zelo velike posledice in morda tudi zelo neprijetne, če bi vse ostalo tako, kakor je sedaj v vojnem času.

Toda po vojni bodo razmere na lesnem trgu zopet precej nespremenjene. Predvsem je treba računati s tem, da bo povpraševanje po lesu silno naraslo. V Angliji bo treba znova zidati, tudi v Nemčiji in v vseh deželah, kjer je divjala vojna, bo potreba na lesu silno narasla. V Franciji, Belgiji, Nizozemski, Italiji, Španiji (še od zadnje državljanske vojne), Grčiji, povsod bo potreba

— Spremembe in dopolnitve v taksnem in pristojbinskem pravilniku — Navodila za izvrševanje določb, izdanih po uredbi o spremembah in dopolnitvah zakona o taksah — Prodajne cene bencinske mešanice — Dopolnitev člena 8. pravilnika o voznih in prevoznih ugodnostih.

po lesu narasla. Verjetno bodo te potrebe celo tako velike, da se bodo mogle urediti le z mednarodnimi dogovori o dobavah lesa. Upoštevati se mora tudi to, da bo v vseh vojskujočih se državah proizvodnja lesa nezadostna za izvoz, ker je v teh državah vse usmerjeno na proizvodnjo orožja.

Za les more zato nastati po vojni zelo visoka konjunktura. Od te pa bodo imele koristi predvsem države, ki bodo pripravljene in ki bodo v času največjega povpraševanja mogle postreči z blagom. V prvem hipu bo morda dobrodošlo vsako blago, a kmalu se bo začela uveljavljati tudi kvaliteta. Resnični dobiček od nove konjunkturo bodo zato imeli le oni lesni izvozniki, ki bodo nudili dobro blago in se mogli z njim trajno uveljaviti na tujih trgih.

Pa tudi za lesno predelovalno industrijo se odpirajo po vojni nove perspektive. Obnova od vojne razdejanih dežel bo zahtevala hitre dobave tudi dokončnih izdelkov, ker ne bo vedno časa za izdelovanje teh izdelkov iz surovin. Vsem lesnim izvoznim državam se s tem nudi prilika, da povečajo svojo lesno predelovalno industrijo, a da nudijo tudi lesni obrti polno možnosti zaslužka. Ze

sedaj se poroča, da so iz Nemčije pri nas začeli v velikih količinah naročati pohištvo za pisarne. Nemške tvornice pohištva so predvsem zaposlene v vojni industriji in zato je naravno, da so svoje običajno delo omejile. Posebno za Slovenijo je ta možnost povečanja zaslužka velike važnosti.

Po vojni bo treba silno veliko obnovitvenih del. Obseg teh del bo po vsej verjetnosti tako velik, da se bo vsa obnovitvena akcija izvedla v mednarodnem okviru. To pa se pravi, da se bodo mogla v tem okviru uveljaviti samo lesna gospodarstva, ki bodo dobro organizirana. Kajti samo takšna se bodo mogla uveljaviti, samo takšna pa tudi prevzeti odgovornost za velike dobave. Mnogo bolj ko med vojno bo po vojni potrebna trdna organiziranost lesnih trgovcev, industrijev in proizvoznikov kakor sedaj, pa čeprav je tudi že sedaj zaradi raznih birokratičnih ukrepov nad vse nujna. Bolj ko kdaj je danes potrebna trdna organiziranost vseh lesnih trgovcev, industrijev ter producentov ter čim večja discipliniranost, ker svoje interese bodo mogli z uspehom uveljaviti samo tisti, ki se morejo opreti na močne organizacije.

Veliko povečanje beograjskega velesejma

Po poročilih beograjskih listov se pripravljajo velika dela za razširjenje beograjskega velesejma. Sedaj se dokončuje paviljon 6, ki bo imel največjo dvorano v srednji Evropi. (V Ljubljani pa smo še vedno brez velike dvorane in nikakor ni mogoče prepričati naših samoupravnih oblasti, da bi omogočile na Ljubljanskem velesejmu veliko dvorano.)

Velesejem se razširja proti Zemunu ter se bo sejmšče povečalo za približno 100.000 kv. metrov. Tu se bo postavila cela vrsta modernih zgradb, paviljonov ter velik stadion s tribunami. Za vse to so materialna sredstva že zagotovljena. Po informacijah beograjskih listov so interesirana na teh stavbah kmetijsko ministrstvo, gradbeno in prometno ministrstvo. Z njih pomočjo ter pomočjo beograjske občine, a tudi z lastnimi sredstvi bo mogla velesejmska uprava izvesti ta veliki načrt.

Politične vesti

Bolgarski kmet, minister Bagranov, ki velja po svojem potovanju po Nemčiji in Italiji kot odločen pristaš diriganega gospodarstva, je v sobranju napadel politiko vlade in zahteval, da se tudi na Bolgarskem uvede dirigirano gospodarstvo. Poudarjal je zlasti tudi potrebo številnih melioracijskih del, s katerimi bi se mogla površina plodne zemlje povečati za več milijonov hektarjev. Ta zemlja pa je potrebna, ker nima danes bolgarski kmet zadosti zemlje za svojo prehrano. Zaradi govora Bagranova je trgovinski minister Zagorov odstopil, ministrski predsednik Filov pa je predložil kralju ostavko kabineta. Kralj pa te ostavke ni sprejel. Izvedena bo le manjša rekonstrukcija vlade. To pomeni, da bolgarska zunanja politika ne bo krenila v skrajne vode.

Sobranje je izglasovalo novi proračun v višini 10,14 milijarde levov. Novi proračun je znatno višji od prejšnjega.

V Carigrad sta prišla dva britanska generala in en admiral. Istočasno je prišel v Carigrad tudi Rooseveltov odposlanec polkovnik Donovan.

Gen. Antonescu je izdal povelje, da se vse osebe, ki se protipostavno zbirajo, se ne pokore odredbam oblasti in ki imajo brez dovoljenja orožje, streljajo. To ostro povelje je izdal, ker se ni upoštevala njegova velikodušnost, ko je ukazal,

da se ne streljajo niti uporniki, ki bodo prijeti z orožjem v roki.

Pri sprejemu inozemskih novinarjev v nemškem zunanjem ministrstvu so vprašali ti zastopnika ministrstva, kako naj se tolmačijo Hitlerjeve besede o Balkanu. Zastopnik zun. ministrstva je odgovoril, da se je Hitler dotaknil Balkana le mimogrede, ker se v londonskem radiu neprestano omenja Balkan kot morebitno prihodnje bojišče. Balkana torej ne prinašajo v debato Nemci, temveč Angleži, je naglasil zastopnik nemškega zun. ministrstva.

Italijanski tisk posveča Hitlerjevemu govoru zelo veliko pozornost ter naglašja, da je splošno prepričanje v Italiji, da bosta državi osli zmagali.

Predsednik Roosevelt je odgovoril na vprašanje novinarjev, kaj reče na Hitlerjev odgovor, da je bil ta dan njegov rojstni dan in da ni utegnil pregledati niti vseh daril in zato tudi Hitlerjevega govora še ni prebral.

O vsebini Hitlerjevega odgovora maršalu Pétainu ne daje vlada v Vichyju nikakih obvestil. Kakor pa se poroča iz Berlina, je izjavil zastopnik nemškega zunanjega ministrstva, da so postali odnošaji med Francijo in Nemčijo ohlapnejši, odkar ni več v francoski vladi Laval. Z druge strani pa se poroča, da je bil Hitlerjev odgovor zelo kratek. Nekateri nemški listi pišejo, da je sedaj prepuščeno vladi v Vichyju, da odloči o nadaljnji usodi Francije.

Hitler je baje v svojem odgovoru maršalu Pétainu izrekel željo, da bi Francija bolj jasno dokazala, da želi sodelovanje z Nemčijo.

V zvezi s tem pišejo listi, da je nemška želja, da vstopi v vlado Laval in da Francija prepusti Nemčiji vsaj Bizerto kot njeno oporišče. Če tega Francija ne bi storila, bi se ustanovila v Parizu pod Lavalovim predsedstvom nova vlada in verjetno zasedla vsa Francija. Pripomniti pa je seveda treba, da treba počakati na potrditev teh vesti.

V Parizu se je ustanovila nova stranka, ki jo tvorijo bivši bojevniki, socialistični disidenti in Lavalovi pristaši. Predsednik nove stranke je Laval. Ni izključeno, da bo Laval postavil v Parizu tudi novo vlado. Pritisk na Vichy se veča.

Vrhovni poveljnik nemške mornarice admiral Raeder se je zahvalil v dnevnem povelju vsem, ki so pripomogli, da se nemške podmornice izdelujejo hitro in takšne kvalitete, da so najboljše podmornice na svetu.

Min. predsednik Churchill je imel v Portsmouthu krajši govor. Dejal je, da bo Anglija v sedanji vojni vsekakor vzdržala. Ne vemo sicer še, kaj bo vse treba prestat v sedanji vojni, toda vsekakor bo morala vzdržati njegov napad. Ni drugega izhoda, kakor da ta napad vzdržimo ali pa poginemo. Približuje se največja ura naše zgodovine. Prepričan je, da bo angleški narod te velike ure vreden. Ne pozabimo, da je angleški narod danes prevzel zgodovinsko nalogo, da prinese vsem narodom svobodo.

Predsednik Roosevelt je po ponovnem razgovoru z britanskim veleposlanikom lordom Halifaxom izjavil novinarjem, da je zunanja politika Združenih držav usmerjena v to, da nudi Angliji čim večjo pomoč z vsemi vojnimi potrebščinami. Ameriška industrija vsak dan stopnjuje svojo zmogljivost in bo igrala v sedanji vojni odločilno vlogo. Nič ne more omajati naše odločnosti, da nadaljujemo to politiko.

Senator Charter Glas pa je kmalu nato izjavil novinarjem: V načelu je že sklenjeno, da začnemo takoj dobavljati Angliji vse vojne potrebščine, ki jih bomo pošiljali v Anglijo z vojnimi konvoji, katerih glavno spremstvo bodo tvorili ameriški rušilci. Naša vojna mornarica je za popolno izvedbo tega načrta najboljše jamstvo.

Wendel Willkie je bil nujno poklican v Washington, da poda pred zunanje-političnim odborom svoje strokovno mnenje. Zaradi tega Willkie ne bo mogel obiskati de Valere in opustiti bo moral tudi svoj obisk na Škotskem. Po svojem krožnem potovanju po Lotdonu je izjavil, da bodo Nemci imeli zelo težko nalogo, če bodo hoteli priti v Anglijo. On vsaj ne bi hotel sodelovati v ofenzivi proti angleškim obrambnim črtam. Willkie odpotuje iz Anglije v torek.

Italijansko 239. uradno poročilo pravi, da so italijanski oddelki v Cirenaiki južno od Džebel napadli in odbili sovražne motorizirane enote, katere so nato bombardirala še italijanska letala. V Vzhodni Afriki so hrabre italijanske čete prizadevale sovražniku na severni fronti mnogo izgub, a tudi njih izgube so bile resne. Neke italijanske torpedovke je v Egejskem morju napadla sovražni konvoj in potopila neki 10.000tonski parnik.

Angleško poročilo pa pravi, da so predstraže britanskih čet prodrle do Apolonije, ki leži 65 km zapadno od Derne. Vse kaže, da se hoče maršal Graziani pred Bengazijem postaviti v bran na črti Apolonija—Faldia—Mekeli—Temgeder. Tu je gričevje in je obramba lažja. V Eritreji so britanske čete znova prodrle ter presekale cestno zvezo med Agordatom in Barentom. V Italijansko Somalijo so prodrle britanske čete iz Kenije že 65 km globoko. Nadalje poročajo Angleži, da so izvedli njih letalci močan napad na mesto Tripolis, kjer so potopili dve ladji, eno pa poškodovali ter na letališče Barko, zadnje italijansko letališče vzhodno od Bengazija.

Najvažnejše spremembe na bojiščih so naslednje: V Eritreji so Angleži po hudih bojih zavzeli Agordat ter napredovali pri Barentuju. Angleži poročajo tudi o uspešnem poteku na drugih afriških frontah.

V Albaniji so zavzeli Grki važne strategične položaje pri Tepeleniju. Posebno važna je osvojitve kote 1220, ki jo je že utrdil kralj Zogu in katero so spremenili Italijani v pravo trdnjavo. Ta vrh obvlada ves položaj okoli Tepelenija.

Za madžarskega zunanjega ministra je bil imenovan dr. Bardossy, dosedaj madžarski poslanik v Bukarešti.

Denarstvo

Za stabilizacijo dinarja

V petek dopoldne je bila plenarna seja upravnega odbora Narodne banke. Ko je bil prečitan ukaz o imenovanju novega guvernerja, I. podguvernerja in upravnih svetnikov, je podal novi guverner dr. Milan Radosavljević naslednjo izjavo:

»V drugič me je zadela ta velika čast, da pridem na čelo Narodne banke. Izrekajoč svojo zahvalo za izkazano zaupanje, izjavljam, da se bom potrudil, da ga opravičim in da skupno z vami storimo vse, kar je v naši moči, da bo delo Narodne banke na višini situacije in da bo popolnoma ustrezalo pravi interesom države in narodnega gospodarstva.

Čeprav so občne razmere zaradi zmešnjav, ki jih je povzročila vojna, težke, moramo računati s sedanji činičnicami in problemi, ki se naš denarni ustanovi vsiljujejo, in si prizadevati, da v polnem soglasju z odločujočimi činitelji najdemo adekvatne rešitve. Ugotavljajoč z zadovoljstvom ugodno stanje naše kovinske podloge, ki nam je varna garancija za konsolidacijo naše denarne in gospodarske situacije, bomo poleg tega tudi proučevali najdbo vseh kreditno političnih možnosti, da razbremenimo Narodno banko in zagotovimo kritje na denarnem trgu izrednih državnih izdatkov za narodno obrambo.

V nadi, da bodo naša prizadevanja dovedla do pozitivnih rezultatov, vas pozivam, gospodje, na skupno složno delo.

Po govoru guvernerja je upravni svet odobril bilanco ter račun dobička in izgube za leto 1940., ki se pošljeta v smislu pravil banke finančnemu ministru v potrditev.

Ob koncu so bili izvoljeni novi člani izvršnega odbora ter so bili izvoljeni v izvršni odbor poleg guvernerja in I. podguvernerja gg. Ivan Avsenek, industrialec v Ljubljani, Ante Kovačević in Dragoljub Novaković.

Beograjski listi pozdravljajo imenovanje novega guvernerja ter naglašajo, da se bo sedaj delalo za stabilizacijo dinarja.

Likvidacija Jugoslovanskega Phönixa

»Službene novine« z dne 31. januarja so objavile uredbo o likvidaciji »Jugoslovanskega Phönixa«. Uredbo bomo po možnosti objavili v prihodnji številki v celoti.

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

(Nadaljevanje.)

Za trenutek se je Vrhovno sodišče res zadovoljilo z nedramatično vlogo. Leta 1934. je v dveh primerih, ki sta se tikala državne zakonodaje* reformističnega pomena, sicer z majhno večino, a vendar kazalo »liberalno nagnjenje«. Potrnilo je neki minesotski zakon, ki je določal moratorij za prisilne prodaje, in zakon države New York, ki je pooblašal neko komisijo, da določi minimalne cene mleku, torej zakone, ki jim je bil namen, olajšati težkoče dolžnikov in farmarjev na novi način. Očitno se je dal ustavni zakon razlagati na dva načina.

Kakor sta bili te dve odločitvi hrabreči za vladu v Washingtonu, vendar oba državna zakona, ki ju je sodišče sprejelo, še nista pregloboko motila veljavnih gospodarskih predsodkov; kljub te-

* »Državna zakonodaja« pomeni zakone, veljavne v posameznih zveznih državah; »federalna zakonodaja« pa pomeni zakone, veljavne za vse Združene države (USA).

Mednarodni devizni trg

Na severnoameriških borzah je prišlo do živahne reakcije zaradi vesti o nameravanem blokiranju terjatev evropskih nevtralnih držav. Švicarska deviza se je dvignila od 23'21 na 23'50, švedska pa od 23'85 na 23'90 za 100 švicarskih frankov oziroma švedskih kron. Trdnost teh deviz se razlaga z znatnimi dolarskimi likvidacijami v Švici in Švedski zaradi možnosti blokiranja teh terjatev. Zatrjuje se, da ima ameriška vlada v resnici namero blokirati terjatve nevtralnih držav, kar bi zlasti zadelo Švico, ki ima po ameriških vesteh za 1200 milijonov dolarjev terjatev. Proti koncu tedna pa so se tečaji umirili ter je zaključil švicarski frank na 23'25, švedska krona pa na 23'85.

Razvoj glavnih deviz na curi-

škem deviznem trgu kažejo naslednje številke:

	24. I.	31. I.
London	16:10	16:08
Pariz	8:35	8:20
New York	4:31	4:31
Milan	21:70	21:725
Berlin	172:50	172:50

Na curiškem valutnem trgu pa so se gibali tečajni takole: francoski efektivni frank se je okreplil od 2'85 na 3'15, britanski funt je padel od 8'30 na 8'10, ameriški dolar se je dvignil od 4'15 na 4'20, nemška registrska marka je kolebala med 53'75 in 54'25, trgovska marka pa med 30'00 in 29'25.

Velik dvig vojne škode

Čvrsta tendenca je vladala tudi pretekli teden na beograjski borzi. Posebno velik skok je dosegla vojna škoda. Gibanje tečajev kažejo naslednje številke:

	24. I.	31. I.
2% vojna škoda	467—	479'50
7% investicijsko	100'75	100'75
4% agrarne	57'50	57'50
6% begluške	85'50	85'50
6% dalmatinske	81—	81'50
6% gozdne	80—	80—
7% Blair	100—	100'50
8% Blair	106'50	106'50
7% Seligman	102—	102—
8% stabilizacijsko	98'50	99'25

Mnogi tečajni so že dosegli nominalno vrednost in zato niso več napredovali.

Občinski hranilnici v Slovenskih Konjicah je dovoljen odlog plačil do 26. avgusta 1941. Obrestna mera za stare vloge 2%.

Bolgarska glavna direkcija drž. dolgovi je dobila pooblastilo, da najame pri Bolgarski narodni banki posojilo 100 milijonov levov, ki se bo porabilo za izgradnjo bolgarskih rečnih in pomorskih pristanišč. Posojilo se bo obrestovalo po 5 in pol odstotka ter se bo odplačalo v 20 letih.

26 izvoznih in 28 uvoznih zajednic naj bi se ustanovilo po predlogu direkcije za zunanjo trgovino

V zvezi s konferenco, ki bo 7. februarja med zastopniki gospodarskih zbornic ter zastopniki direkcije za zun. trgovino, je pripravila direkcija že načrt o ustanavljanju izvoznih in uvoznih zajednic. Ta načrt se je obravnaval na seji sveta za zunanjo trgovino. Načrt predvideva ustanovitev naslednjih osrednjih zajednic za izvoz:

- krme,
- semen za setev in sadik,
- povrtnine,
- povrtninskih konserv, sadnih in mesnih,
- češpelj in pekmeza,
- sadja,
- hmelja,
- živine,
- konoplje,
- zdravilnih rastlin,
- goveje živine,
- svinj,
- drobnice,
- klavničnih proizvodov,
- surove kože drobnice,
- usnja,
- perutnine in jaje,
- sladkovodnih rib,
- morskih rib,
- ribjih konserv,
- mlečnih proizvodov,
- lesa in lesnih izdelkov,
- kemičnih proizvodov iz lesa,
- lignita,
- rjavega premoga in

zajednica izvoznikov tupine in cementa.

Izvoznih zajednic bi bilo 26. Nadalje bi se ustanovile naslednje zajednice uvoznikov:

- bombaža,
 - volne,
 - prediva,
 - rastlinskih vlaken,
 - surove kože,
 - usnja,
 - kavčuka,
 - maščob,
 - kakaoa,
 - železa,
 - bele pločevine in kositra,
 - predmetov za avionsko industrijo,
 - premoga,
 - nafte,
 - avtomobilske gume,
 - izdelkov iz kavčuka,
 - industrijskih strojev,
 - elektrotehničnih predmetov,
 - vozil,
 - riža,
 - kolonialnega blaga,
 - južnega sadja,
 - semen,
 - kmetijskih strojev,
 - kmetijskih produkcijskih posejnih sredstev,
 - tkanin,
 - filmov ter
 - zdravil.
- Vseh uvoznih zajednic bi torej bilo 28.

Hrvatski gospodarski ljudje proti tem zajednicam

Na II. seji medzborničnega odbora hrvatskih gospodarskih zbornic, ki je bila v petek v Zagrebu, se je razpravljalo tudi o nameravanih uvoznih in izvoznih zajednicah. O tem vprašanju je referiral gen. tajnik zagrebške industrijske zbornice Marko Bauer, ki je izvajal:

Najprej se postavlja vprašanje, če je sploh potrebno, da se ustanove takšne zajednice uvoznikov in izvoznikov. Vprašati pa se tudi moramo, kakšna bi bila naloga teh zajednic. Oficialno se namen teh zajednic razlaga, da je naloga teh zajednic: 1. da pri direkciji za zunanjo trgovino predstavljajo svoje člane, 2. da predlagajo razdelitev kontingentov in 3. da po potrebi ustanovljajo poslovne centrale za skupno nabavo oziroma skupno prodajo predmetov.

Po našem mnenju pa morejo te naloge v polni meri izvesti obstoječe gospodarske zbornice, ker so v njih vsi izvozniki in uvozniki, bodisi da so trgovci, industrialci ali obrtniki (v kmetijskih zbornicah pa tudi producenti). Nikakor ni treba, da se poleg že obstoječih zbornic ustanove nove prisilne organizacije, ker se po

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno **Rogaško mineralno vodo** Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.

svojem članstvu prav nič ne bodo razlikovale od sedanjih gospodarskih zbornic, ker so v vseh isti člani, ki po zakonu že pripadajo trgovskim, industrijskim ali obrtnim zbornicam. Brez dvoma bodo te zbornice med svojimi člani laže ustanovile zajednice posameznih gospodarskih skupin ter se bodo mogle zbornice z lahkoto med seboj dogovoriti o ustanovitvi teh zajednic v okviru sedanjih zbornic.

Gen. tajnik Bauer je nato navedel formulacijo medzborničnega delovnega odbora glede ustanavljanja teh uvoznih in izvoznih zajednic. V teh predlogih se zahteva, da pridejo v svet za zunanjo trgovino tudi po en zastopnik vsake trgovinske, industrijske in obrtne zbornice. Minister za trgovino in industrijo naj dobi pooblastilo, da po zaslišanju posvetovalnega sveta za zunanjo trgovino in v sporazumu z banom banovine Hrvatske more predpisati, da se v okviru obstoječih trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornic morejo organizirati centrale uvoznikov oziroma izvoznikov za posamezne vrste predmetov. Te centrale naj bi bile v sestavi obstoječih zbornic, morejo pa ustanoviti tudi svoje banovinske ali vsedrjavne centrale.

To stališče je medzbornični delovni odbor tudi sprejel. Z njim pa se strinjajo tudi gospodarski ljudje iz drugih banovin, ker so predlagane uvoznike in izvoznike centrale nepotrebne, poleg tega pa tudi drage. Zajednice bodo samo podražile uvoz in izvoz, zahtevale mnogo pisarij in zato tudi ne bodo niti najmanj olajšale naše zunanje trgovine. Zato so nepotrebne in naj se njih ustanovitev opusti.

Občni zbori

38. redni občni zbor Delniške družbe združenih pivovarn Žalec in Laško v Laškem bo v sredo 19. februarja ob 11. v sejni dvorani Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani.

mu pa so krepko ugovarjali štirje sodniki, ki so glasovali proti njima — sodniki Sutherland, Van Devanter, McReynolds in Butler. Niti nista te dve odločitvi, razen posredno, potrjevali zakonodajo, ki je bila pred kratkim sprejeta v kongresu. Opazovalcem, ki so se zanimali za bodočnost, je bila jasna le ena stvar: ker so bili sodniki različnega mnenja, sta imela predsednik sodišča Hughes in sodnik Roberts usodo sodišča, če ne hkrati tudi vsega New Deala, v svojih rokah, in njima ni manjkalo politične ostroumnosti in izkušnje.

Kot guverner New Yorka in republikanski predsedniški kandidat za leto 1916. je predsednik sodišča poznal probleme oblasti, sladkosti zmage in bridkosti poraza. Ni si domišljeval, da je ustava tako nedvoumna kakor poštvenka. Nikakor ne. Nekoč je javno povedal, da je ustava to, kar sodniki rečejo da je; in kljub besedni zvezi, s katero so razlagali skušali omiliti to priznanje, je izjava, s to zvezo ali brez nje, pomenila vendar natančno tisto, kar je povedala v preprosti angleščini. Predsednik sodišča je tudi vedel, da more sodišče, sklicujoč se na liberalne doktrine

Aleksandra Hamiltona in Johna Marshalla, potrditi new-dealsko zakonodajo, ali pa jo razveljaviti, sklicujoč se na omejene doktrine Thomasa Jeffersona in Johna C. Calhouna. Ze prej je bil v posvetovalnih razgovorih omenil, da si je Vrhovno sodišče zadalo hude udarce v nekaterih prejšnjih, tudi davčnih primerih. Skratka, gosp. predsednik je bil pameten, poznal je nevarnosti takšne ali drugačne odločitve in ni pozabil vloge državnika v razvijajoči se drami.

Ko se je februarja 1935. Vrhovno sodišče moralo baviti z resolucijo kongresa, ki je odpravljala zlato klavzulo pri javnih in zasebnih vrednostnih papirjih, je oklevalo in v odločitvi nikakor ni bilo kategorično. V glasovanju je s štirimi proti petim glasovom potrnilo predlog, da se zlata klavzula vsaj pri železniških obveznicah ne sme zahtevati in da je plačevanje obresti in kapitala v veljavni valutni zadostno. Ko je imetnik nekega federalnega zlatega certifikata v skladu z vladino obljubo zahteval zlato, je sodišče odgovorilo, da ni dokazal trenutno nikake škode in da se sodišče za odškodnine ne more baviti z njegovo tožbo. Ko je lastnik vojne obveznice zahteval svoje zlato, kakor je bilo ob-

ljubljeno v papirju, mu je dalo sodišče dvoumen odgovor: Zakonska določba, ki odpravlja obveznost izplačila v zlatu za to obveznico, je neustavna, toda »tožnik ni mogel dokazati, da je utrpel dejansko škodo in da bi torej bilo pravno postopanje potrebno.« Čeprav te odločitve niso bile kompliment Rooseveltovi vladi, vendar tudi niso bile v tolažbo onim branilec zlatega standarda, ki so zahtevali pravni ukaz, ki naj bi prisilil državno blagajno in korporacije, da spolnjujejo svoje zlate obveznosti v skladu z besedilom pogodb. Sodišče je dejansko izjavilo, da je del kongresne resolucije veljaven in del neveljaven; za zdaj se vsekakor ne da nič narediti, da bi se izsilila rabsodba za neustavni del.

Za zagrizence, ki so zahtevali od sodišča, da odločno udari po denarni politiki New Deala, so bile te odločitve razočaranje. Saj so dajale prizadetim v najboljšem primeru le žarek upanja — slaboten žarek. V svojem praktičnem učinku so bile le besedne koncepcije. Razen tega je bila vsa zadeva zavita v oblake različnih pravnih mnenj. Čeprav je večina izmed devetih sodnikov glasovala za te odloke, vendar ni bila edina v

sprejemu mnenja predsednika Hughesa glede najbolj temeljnega vprašanja, za katero je šlo, namreč, ali ima kongres oblast, da preklicke državne zlate obveznosti. Sodnik Stone je izjavil svoje nesoglasje z dvema važnima mnenjima, ki ju je predsednik podal pri razlagi odlokov, katere je večina sprejela. Tako so ostali le štirje sodniki, ki so bili v tem primeru istega mnenja. In na drugi strani so bili štirje sploh proti — zgodovinska četvorica, sodniki McReynolds, Butler, Sutherland in Van Devanter. Kot njihov govornik je sodnik McReynolds s ostrim sarkazmom obtožil predsednika Hughesa, da govori »zgolj na splošno, oz. rabi množico besed, da zmede duha«; označil je »neizpolnjevanje narodnih obveznosti« kot »odvratno«; izjavil, da je ustava s tem uničena; govoril je o »Neronu«, kraljevskih privilegijih v stari Franciji in temu sorodni pokvarjenosti vladine denarne politike. Čeprav je bilo njegovo tiskano mnenje bolj umerjeno kakor njegov ustni govor s sodniške klopi, je bilo vendar dovolj surovo in srdito, da je dražilo tako večino sodnikov kakor tudi one v Beli hiši, ki so slavili navidezno zmago. (Dalje prihodnjič.)

Narodna banka je zagotovila nad eno milijardo din za uvoz

Sklenjeno je bilo, da se izdela načrt o uvozu surovin in drugih potrebnih predmetov, ki bi se mogli uvoziti, če se plačajo v svobodnih devizah. Gre za uvoz v letošnjem I. četrtletju. Kakor poroča »Jugoslav. Kurir«, je Narodna banka v ta namen že zagotovila eno milijardo din svobodnih deviz. S tem je dana možnost gospodarskim podjetjem, da izberejo potrebne predmete in da izračunajo, koliko deviz bo moglo dobiti vsako podjetje za uvoz.

Trgovinski atašeji v Madridu in Lisboni

V direkciji za zunanjo trgovino je bil sprejet sklep, da se imenujeta stalna trgovinska delegata v Španiji in Portugalski. Nova delegata bosta imenovana v najkrajšem času. Pozdravljamo to namesto in želimo, da bosta oba delegata tudi gledala na to, da bosta v dobrih stikih z našimi gospodarskimi krogi.

Evidenca zalog, proizvodnje, prodaje in cen kartelnega blaga

Minister za trgovino in industrijo je izdal naslednje navodilo:

1. V ministrstvu za trgovino in industrijo se uvede evidenca zalog, proizvodnje, prodaje in cen kartelnega blaga.

2. Zaradi te evidence morajo vsa kartelirana podjetja pošiljati ministrstvu za trgovino in industrijo mesečna poročila z naslednjimi podatki:

a) tekoča številka, b) ime kartelnega predmeta, c) zaloga v začetku meseca, za katerega se navajajo podatki, d) proizvedena količina v tem mesecu, e) fakturirana količina v teku meseca, f) bruto-fakturna vrednost, g) dodatki prodajni ceni, h) odbitki od prodajne cene, i) neto-fakturna vrednost, j) prodajna cena po ceniku in j) povprečna bruto in neto cena.

Ti podatki se morajo dostavljati za vsako kartelirano podjetje posebej po obrazcih, ki jih predpiše ministrstvo za trgovino in industrijo. Obrazci se morajo izpolnjevati po posebnih navodilih ministrstva.

3. Zastopniki kartelov morajo nabaviti pri ministrstvu za trgovino in industrijo potrebno število obrazcev z duplikati za vsa podjetja, ki so člani kartela, čigar predstavniki so ter jih poslati podjetjem v izpolnitev. Poslovodja ali odgovorni direktor podjetja mora vsakokrat potrditi pravilnost in popolnost podatkov. Izpolnjeni obrazci z duplikati se dostavljajo

ministrstvu za trgovino in industrijo neposredno ali po zastopnikih kartelov najkasneje do 10. dne vsakega meseca.

4. Z uveljavljenjem teh navodil preneha veljati navodilo z dne 25. junija 1936.

Jezikoslovcem pri „Sloveniji“

V zadnji številki »Slovenije« je nekdo nezadovoljen z besedo »veleblagovnica«. Ker uporabljamo to besedo tudi mi, smatramo za potrebno, da spregovorimo o tej besedi nekaj besedi.

Ne rečemo, da bi bila beseda »veleblagovnica« posebno srečna. Toda naj pove »Slovenija« boljše! »Slovenija« pravi: »Veleblagovnica« ni nič drugega kakor velika trgovina, ali če hočete velika trgovska hiša, ki je napolnjena z različnim blagom in navadno polna kupovalcev. »Ta-Ta« se ne razlikuje od drugih trgovin po tem, da ima blaga, ker ga imajo več ali manj vse prodajalne. Nemei naj le imajo svoj »Warenhaus«, mi pa dobro razlikujemo skladišča in trgovine.

Iz vseh teh izvajanj sledi samo to, da pisec citiranih vrstic ne ve, kaj je »veleblagovnica«. Velika trgovina je nekaj drugega ko veleblagovnica in prav tako ni velika trgovska hiša identična z veleblagovnico. Ne gre namreč pri raz-

liki med veleblagovnico in veliko trgovsko hišo toliko za obseg trgovine kakor pa za način prodaje in za vrsto blaga. Veleblagovnice prodajajo le tipizirano, serijsko blago, dočim navadno prodajajo v trgovinah blago vseh kvalitete.

Nemogoče si je misliti, kaj si je mislil pisec pod globokoumnim stavkom: Nemei naj imajo svoj »Warenhaus«, mi pa dobro razlikujemo »trgovino in skladišča«, ker ni »Warenhaus« niti naša trgovina niti naše skladišče niti trgovina plus skladišče.

Mi nimamo besede za trgovino tipa »velikega magacina«. Sedaj uporabljamo za ta pojem besedo veleblagovnico, ki je na tem, da se udomači. Še vedno pa je bolje imeti eno besedo ko nobene. Pa naj pove »Slovenija« boljše!

In da bo imel jezikoslovec pri »Sloveniji« še več dela, mu postavimo še eno vprašanje. Kako bi prav po slovensko povedal »Einkaufsgeschäft«?

Povpraševanje po našem blagu v tujini

1 — Helsinki: semena, deželni pridelki,
2 — Anversa: klavnični proizvodi, deželni pridelki, jajca in kemični proizvodi,
3 — Hamburg: klej iz kosti, zmlat in v zrnih,
4 — Trst: deželni pridelki, slatina, mast za Italijo in Švico,
5 — Praga: krvna moka, krvni albumin, moka iz mesa, kopita, parklji in rogovi,
6 — Helsinki: klej (1000 ton), albumin (50 ton), ekstrakti za strojenje (200 ton), kalijev cianamid (100 t.), kalcijev karbid (500 ton), kavstična soda (500 ton), Glauberjeva sol (50 ton) in druge kemikalije in surovine,
7 — Hamburg: deželni pridelki, konoplja (plačilo deloma v dolarjih, deloma po kliringu),

8 — Angelholm (Švedska): klej, kazein, kemikalije,
9 — København: preproge,
10 — Helsinki: ovčje kože,
11 — Atene: siri vseh vrst, surovno maslo,
12 — Buchs (Švica): deželni pridelki, krompirjeva moka, oglje, les, krma, suhe češplje,
13 — Helsinki: klej iz kosti in kože, albumin, ekstrakti za strojenje kože,
14 — Berlin: sandale iz lubja, slamnati čevlji, copate iz trsa, priglavniki.

Ponudbe tujega blaga:

1 — Leipzig: iščejo se zastopniki za fino žensko perilo, namizno in posteljno perilo (ne trikotažo),
2 — Milan: iščejo se zastopniki in grosisti za kozmetično-parfumerijsko blago (puder, šminke, laki za nohte, lasne vode, kreme, šamponi itd.),
3 — Kristiansund: slaniki v sodih,
4 — Hangesand: išče se zastopnik za vsakovrstne ribje proizvode,
5 — Hamburg: papirnate vrečice,
6 — Trst: išče se zveza z uvozniki modnih konfekcij, katere želi obiskati zastopnik italijanske hiše z modeli triko-oblek iz čiste volne.

Interesenti naj se za naslove obrnejo na Informacijski oddetek (Obaveštajni otek) Direkcije za zunanjo trgovino v Beogradu, poštni predal 818.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Doma in po svetu

Za vršilca dolžnosti poveljnika vojne mornarice je imenovan kon-treadmiral Julijan Luteroti.

Za našega trgovinskega atašeja v Bukarešti je imenovan Dragan Nikolić, dosedaj šef odseka v direkciji za zun. trgovino.

Za trgovinskega atašeja v Lisboni bo imenovan Ante Jerić, uradnik direkcije za zunanjo trgovino.

Roman Bende, bivši Maistrov borec, zadrudni uradnik, je umrl v mariborski bolnišnici po težki bolezni. Pokojnik je bil delaven tudi na literarnem polju, izdaljal svoje dne »Mursko stražo« ter izdal tudi pesniško zbirko »Pohojena greda«. V življenju je doživel več grenkosti ko prijetnih stvari. Bodi mu ohranjen lep spomin, ki ga je zaslužil!

Glasilno pravosodnega ministra dr. Markovića »Delo« piše, da je bilo podanih več predlogov, da bi se Dalmaciji dala samouprava v okviru banovine Hrvatske. Med drugim se predlaga ustanovitev treh velikih županij v Dalmaciji. Tudi v drugih delih Hrvatske naj bi se ustanovile velike županije.

V Ljubljani je bil sestanek slovenskih avtonomnih mest, katerega so se udeležili tudi zastopniki kranjske, jeseniške in novomeške občine. Na sestanku so sklenili, da se tudi Jesenice, Kranj in Novo mesto proglase za avtonomna mesta. Zahteva teh občin je vsekakor upravičena, samo da je danes avtonomija vseh mest zelo skromna.

Ban dravske banovine bo dobil po poročilu »Jug. Kurirja« pooblastilo, da na ozemlju dravske banovine uredi promet s surovimi kožami s posebno odredbo, ker je položaj usnjarske industrije zaradi neurejenih razmer in špekulacije zelo težaven. Gospodarski krogi predlagajo, da se odredba razširi tudi na svinjske kože, ki so se v zadnjem času podražile od 14 na 26 din za kilogram.

Teden zimske pomoči se je začel večeraj v Sloveniji. Ban dr. Natlačen je imel zato v soboto po radiu govor, v katerem je opisal pomen Zimske pomoči in apeliral na vse prebivalstvo, da čim bolj podpirajo Zimsko pomoč.

V Dubrovniku so se začele v nedeljo velike svečanosti v čast dubrovniškega patrona sv. Vlaha. Otvorila se bo tudi velika pomorska razstava. Svečanosti se je udeležil tudi ban dr. Šubičić. Zagrebški listi so izdali ob tej priliki posebne dubrovniške številke.

O načrtu uredbe o uvozu kemičnih in lekarniških proizvodov je razpravljal svet za zunanjo trgovino. Načrt naredbe predvideva kontrolo za približno 60 predmetov.

Ameriška novinarja v Beogradu, ki sta poslala iz Beograda v svet poročila o nemirih v Milanu, sta bila od jugoslovanske vlade posvarjena in ne bosta smela nekaj časa uporabljati beograjske (kratkovalovne) postaje.

V bližini Visa in Korčule je neznan podmornica napadla italijanski remorker, ki je vlekel velik vlačilec, natovoren z raznim materialom. Vlačilec je podmornica potopila, remorker pa je bil težko poškodovan, a ga je naš parnik »Drava« rešil in prepeljal v Hvar.

Proračun zagrebske občine je sedaj definitivno določen na 199,2, fondov na 5,7, ustanov na 5,2 in mestnih podjetij na 173,3, skupno torej na 383,5 milijona din.

Znana tvornica čokolade Mihajlo Sonda v Beogradu se je spreminila v delniško družbo. Glavnica družbe znaša 15 milijonov din. Upravni svet družbe tvorijo štirje člani rodbine Sonda.

General Metaxas je bil pokopan v petek popoldne v Atenah v bližini Akropol. Pogreba so se udeležili grški kralj, vsa vlada, poveljniki vseh vrst orožja, diplomatski zbor, poveljništvo angleških čet v Grčiji in velikanska množica ljudstva, ki je prišlo iz vseh krajev Grčije. Pozornost je vzbudil tudi velik venec kneza-namestnika Pavla.

Namesto vencev na grob Metakasa so darovali grški rodoljubi več desetih milijonov drahem za ranjence in vojne žrtve.

Francoska vlada v Vichyju je objavila dekret, da morajo vsi francoski državljani prijavit svoje premoženje v tujini in tudi naveštati, kje se to premoženje nahaja in koliko znaša. Kdor tega ne bi storil, bo zelo strogo kaznovan.

Ameriški mornariški minister Knox je na svojem ponovnem zasljanju pred zunanjim odborom kongresa o Rooseveltovem predlogu pomoči Angliji izjavil med drugim: Ima zanesljive informacije, da proučujejo nemški vremenslovcvi vremenske razmere za daleč naprej, da bi mogli ugotoviti, kdaj bo najbolj primerno vreme za napad na Anglijo. Mnogo znamenj kaže, da bo v prihodnjih 60 do 90 dneh velika kriza. Dvoje pomembnih dejstev je zlasti važnih za nadaljnji razvoj dogodkov: 1. Nemčija je spreminila svojo taktiko letalskih napadov na Anglijo. Namesto da bi letala metala bombe na slepo, da bi zlomila odpori duh angleškega prebivalstva, bombardira sedaj predvsem industrijska središča. Anglija še nima sredstva, da bi preprečila nočna bombardiranja, kakor je preprečila dnevna. 2. Anglija še ni našla načina, da bi mogla svoje velike prevoze zaščititi proti vedno bolj nevarnim napadom podmornic. Nadalje je izjavil, da je sicer nemška letalska industrija v zadnjem času zaostala za proizvodnjo angleških in ameriških letalskih tovarn. Vzrok je v tem, ker išče Nemčija nove vrste letal. Vendar pa je nemško letalstvo že prej doseglo tako veliko številčno premoč, da mu trenutni zastoj ne more bistveno škodovati. Borbo z Nemčijo je treba nadaljevati in brez ozira na to, če ima Anglija denar ali ne. Niti misliti se ne more, da bi bil sedaj mogoč trajen mir. Dvomim, da bi angleški narod hotel sprejeti v sedanjem trenutku od Nemcev kakršna koli zagotovila. Po zadnji izjavi nemškega admirala Raederja je malo dvomim, da bi Nemčija po zmagi nad Anglijo ne začela svoje akcije proti zapadni polobli. Pod svojo kontrolo bi spravila eno od južnoameriških držav, nato pa bi sledil njen napad na Združene države Sev. Amerike. Vsak narod mora iti v vojno, če zahtevajo to njegovi bistveni interesi. Narod, ki se noče boriti, preneha obstojati. Pomoč Angliji je edini način, da se obvarujemo vojne. Novi zakonski načrt nikakor ne daje Rooseveltu diktatorskih pooblastil, ker je že itak določeno, da bo kongres nadzoroval denarno stran izvajanja zakonskih pooblastil.

Predsednik Filipinskih otokov je izjavil, da so Filipini z vsemi ljudskimi silami in vsem svojim materialom na strani Združenih držav, katerim so hvaležni, da so tudi Filipine vključile v svoj obrambni program.

Prefekt v Tokiu je napovedal, da bo uvedel racionaliranje riža, ki je — kot znano — najvažnejše živilo na Japonskem. Do sedaj ni bila na Japonskem potrošnja riža racionalirana.

Japonska ofenziva v provinci Honan, kjer je bilo baje 100.000 kitajskih vojakov v nevarnosti, da bodo obkoljeni, se je ponesrečila.

Japonski zun. minister Macuoka je izjavil, da je japonska vlada pripravljena pogajati se z maršalom Čangkajskom in priznati njegovo vlado v Čunkingu. Če bi Čangkajšek na ta pogajanja pristal, bi Japonska likvidirala vlado Vangčingvenga v Nankingu. Izjava japonskega zun. ministra je povzročila veliko senzacijo, ker so Japonci dosedaj dosledno izjavljali, da se s Čangkajskom ne bodo nikdar pogajali.

Sjamska vlada je objavila, da je prišlo s posredovanjem japonske vlade do premirja med Siamom in Indokino. Sjamske čete pa so zasedle vse ozemlje, ki si ga je lastila siamska država. Na tem ozemlju je tudi uvedena siamska uprava. V Angliji so začeli zbirati star aluminij.

SEJEM RAJHA V LEIPZIGU se vrši spomladi 1941. od 2. do 7. marca

60% popusta na nemških državnih železnicah
25% popusta na jugoslovanskih državnih železnicah

Nemški vizum se podeli brezplačno. Prijave naj se izvrše čimprej, najpozneje do 5. febr. 1941. pri pristojnem častnemu zastopniku

V Ljubljani: Ing. G. Tönnies, Tyrševa 33, Telefon 27-62
V Mariboru: Jos. Bezjak, Gosposka 25, Telefon 25-97
V Beogradu: Zvanični biro sajma rajha u Lajpcigu, Knez Mihajlova 33.

POMLADANSKI DUNAJSKI VELESEJEM WIENER MESSE

9. DO 16. MARCA 1941.

Poljedelstvo (vsi poljedelski stroji) — vrtnarstvo — sadjarstvo — vinogradništvo — ribolov in ribogojstvo — čebelarstvo — kemična industrija — mlekarstvo — kletarstvo

Na področju tehničnega velesojma AVTOMOBILSKA IN MOTOCIKLISTIČNA RAZSTAVA

Prijave najpozneje do 10. februarja

Vsa obvestila in navodila dajejo:

J. Kulhanek, počastni zastopnik za dravsko banovino in banovino Hrvatsko, Zagreb, Ulica Kraljice Marije 24, tel. 51-85.

H. Pfannenstill, gen. zastopnik za vso Jugoslavijo, Beograd, Bosanska 29, tel. 30-881.

Dopusti na vseh železnicah